

Hozzászólás*

A Természet Világa 2005. júliusi számának Olvasónapló rovatában Bencze Gyula ismerteti a Gazda István szerkesztésében, az Akadémiai Kiadónál megjelent, Einstein és a magyarok című, „igen érdekes és tanulságos” könyvét. Az ismertetést nehéz szó nélkül hagyni, mert sérti mindazokat a tudósokat és kutatókat, akik nyitottak tudóstársaik munkássága iránt, akkor is, ha eredményeikkel nem értenek egyet.

Egyrészt nem értem a könyvismertetés egyoldalúságát, mintha a magyarok közül csak a 20-as évekből, és csak negatívan nyilatkoztak volna Einstein eredményeiről. Kivétel csak a Márai Sándorra való hivatkozás. De nem erről akarok szólni. Az ismertetés végén Bencze Gyula kitér a könyv függelékében szereplő zárszóra, amelyet Dobó Andor matematikus írt „Hol tartunk Einstein után?” címmel. E zárszó szerzőjéről (akinek nevét nem említi) - minden bizonnyal nem ismerve eléggé munkásságát és publikációit – méltatlan és sértő hangnemben ír, mintha a bölcsek követ birtokolná. Pedig Dobó Andor többek között „csak” annyit tett, hogy Einstein speciális relativitás elméletét általánosítva, kiterjesztette azt a görbült téridőkre, bevezetve a görbületi paramétert. Általánosított matematikai modelljébe természetesen az Einstein-féle relativitás is benne foglaltatik, hiszen annak speciális esete, amidőn a görbületi paraméter értéke $k=1$. Tehát érvényességi tartománya szűkebb, határesetként csak az euklideszi (görbületmentes) geometriában érvényes. Ez természetesen a legcsekélyebb módon sem csökkenti Einstein zseniális felismerését, amit Dobó Andor sok írásában hangsúlyoz is. Dobó Andor matematikai modellje egyszerű és elegáns, mint általában minden a tudományban, ha már felismertük.

Amikor Bencze idézetek mögé bújva azt írja (célozgatva), hogy „akik Einsteinen akarnak bosszút állni”, vagy hogy „nincs rettenetesebb az aktív tudatlanságnál”, vagy „A fizikában nincs demokrácia. Nem mondhatjuk azt, hogy egy kutyaütőnek ugyanolyan joga van véleményt nyilvánítani, mint Ferminek” (bárkitől származzanak is az idézetek), akkor pontosan ugyanabba a hibába esik, mint Lénárt Fülöp a 20-as években, akitől Bencze negatív példaként idéz. Tudjuk, hogy a fizika története egyúttal sok dogmaként kezelt ismeret, felfogás, álláspont megdöntésének története is, ezért hosszútávon még a mai, „modern” fizika ismereteit is szerényebb tudósi magatartással célszerű képviselni. Dobó Andor tisztában van az ilyenkor várható reakciókkal, hiszen az idézett zárszóban a következőket írja: „A baj az, amikor kellő matematikai ismeretek hiányában (...) egyesek megfellebbezhetetlen kijelentésekre ragadtatják magukat, s elhiszik, hogy ez elegendő ahhoz, hogy magabiztosan ítélezhessenek.”

Budapest, 2005. július 15.

Dr. Petz Ernő
c. egyetemi tanár

* Jelen hozzászólást - sajnálatos módon - a Természet Világa nem kívánta megjelentetni.